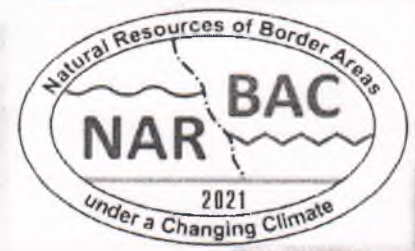

NATURAL RESOURCES OF BORDER AREAS UNDER A CHANGING CLIMATE

THE 5th INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE: THE PROGRAM, ABSTRACTS

Ukraine, Chernigiv, September 21-24, 2021

В районі знаходиться 179 об'єктів природно-заповідного фонду, площею 48079,17 га. Серед них такі відомі об'єкти – природний заповідник «Горгани», Карпатський національний природний парк, лісовий заказник загальнодержавного значення «Бредулецький», державний дендрологічний парк «Високогірний», парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення «Парк партизанської слави» та інші заказники, заповідні урочища. Їх наявність, мальовничість ландшафтів, чисте повітря і річки сприяють розвитку туризму.

Осередком популяризації заповідної справи на Надвірнянщині є природний заповідник «Горгани» створений у вересні 1996 році в найнедоступнішій високогірній і кам'янистій частині Горган – Довбушанських Горганах. Унікальність даної території в тому, що на більшій частині вона збереглась у майже незайманому стані, а своєрідність і різноманіття ландшафтних умов сприяли формуванню багатого видового складу рослин.

Світовий досвід засвідчує, що саме створення заповідних територій та об'єктів є найбільш досконалою і повною формою охорони природи. Вона забезпечує сприятливі умови для збереження генофонду видів рослинного і тваринного світу, в першу чергу, рідкісних та зникаючих, а також природних комплексів, дозволяє зберегти для науки і практики еталони природних екосистем, навіть в умовах зміни клімату. Не менш важливою функцією природно-заповідних територій є їх використання для відпочинку і оздоровлення людей. Тобто, заповідні території мають не тільки природоохоронне, наукове, але і соціальне та економічне значення.

Згідно Закону України “Про природно-заповідний фонд України” природно-заповідний фонд охороняється як національне надбання із встановленням особливого режиму охорони, відтворення і використання. Він розглядається як складова частина світової системи природних територій та об'єктів, що перебувають під особливою охороною.

Використання рекреаційних ресурсів для відновлення здоров'я та фізичних сил людини, її працездатності

Алла Жиденко, Вікторія Паперник

*Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, Чернігів,
Україна, zaa2006@ukr.net*

Сучасне активне життя призводить до морально-психічного стомлення людини, до стресового стану. Стрес — це неспецифічна захисна реакція організму у відповідь на дію несприятливих чинників навколишнього середовища. Особливо поширеним є емоційний та інформаційний стрес – стан інформаційного перевантаження, коли індивід не справляється з поставленим завданням; не встигає приймати правильні рішення у потрібному темпі. Одним з близьких до стресу станів є синдром емоційного вигорання (англ. Burnout) — поняття, введене у психологію американським психіатром Фрейденбергом у 1974 році. Він проявляється у зростаючому емоційному виснаженні, байдужості до своїх обов'язків, негативізму по відношенню до оточуючих. Все це може бути однією з причин зменшення кількості населення в Україні, зокрема в Чернігівській області: з 991,3 тис. осіб (2020 р.) до 968,1 тис. (червень 2021 р.) - зниження на 23,2 тис. осіб, причому в 2017 р. населення області було більше мільйона жителів. Крім того, стрес та емоційне виснаження негативно

впливають на роботу серцево-судинної системи (ССС) людини. Так, головною причиною смертності населення в Чернігівській області у січні – червні 2021 року були хвороби системи кровообігу - 7523 особи (за той же період кількість померлих від наслідків зараження COVID-19 в нашій області (вірус ідентифікований) - 881, вірус (не ідентифікований) – 20 осіб) (<https://www.chernigivstat.gov.ua/>). Важливе значення для відновлення здоров'я та працездатності населення мають різноманітні природні рекреаційні ресурси, яких багато в Україні. До природних ресурсів – належать природно-антропогенні геосистеми, явища і процеси, які володіють характерними рисами для організації сезонної або цілорічної рекреаційної діяльності. У межах природних рекреаційних ресурсів можна відокремити туристичні кліматичні, ландшафтні, гідрологічні, бальнеологічні, грязьові та інші. Саме слово рекреація (лат. *recreatio* — відновлення) означає активний відпочинок — це система заходів, яка пов'язана з використанням вільного часу людей для їх оздоровчої, культурно-ознайомчої і спортивної діяльності. Для тренування серцево-судинної системи людини слід використовувати туристичні кліматичні ресурси - це перш за все комфортні погодні умови, наявність сонячного світла, чистого насиченого фітонцидами та іонами повітря. Крім того, важливим є оптимальне фізичне навантаження, наприклад, оздоровчий біг на свіжому повітрі, який має бути легким, вільним, ритмічним; коли бігун може абсолютно спокійно, без всяких утруднень дихати через ніс і наспівувати просту пісеньку, але коли знадобиться додатковий вдих через рот – це означає збільшення швидкості бігу, що буде вже небезпечним навантаженням на функціонування ССС. Отже, для запобігання стресу та підтримки нормального стану ССС, людині необхідно використовувати туристичні кліматичні ресурси, активний відпочинок з урахуванням оптимального фізичного навантаження.

Види та роди ґрунтових нематод прибережної зони річки Снов (Чернігівська область, Україна)

Тетяна Жиліна, Валентина Шевченко

*Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, Чернігів,
Україна, zhylinat@ukr.net*

При проведенні екологічної оцінки стану ґрунтів використовують різні в систематичному плані групи ґрунтових тварин, зокрема нематод. Останні дослідження свідчать, що зміни складу нематодофауни, чисельності окремих таксонів інформують про характер процесів, які відбуваються в ґрунтах, про стан біогеоценозу та рівень впливу на нього антропогенного навантаження. Останнім часом суттєвого антропогенного впливу зазнають прилеглі до річок території, де випасають худобу, та які слугують місцями відпочинку громадян. В межах Чернігівської області дослідження видового складу нематод прибережних зон річок не проводилось.

Для визначення видового складу ґрунтових нематод прибережної зони були обрані шість ділянок вздовж річки Снов біля с. Брусилів, де на забруднення прибережної смуги суттєво впливають два фактора: випасання худоби та стихійна рекреація.

Проби відбирали на відстані 3 м від кромки води. Виділяли нематод загально визнаним лійковим методом Бермана з наважки 20 г. Експозиція становила 48 год., після чого нематод фіксували ТАФом. Тимчасові мікропрепарати